

BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHISINING FOSILATORIK IMKONIYATINI YUZAGA CHIQUARISH METODLARI

МЕТОДИКА ВЫЯВЛЕНИЯ ФОССИЛИЗАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

METHODOLOGY FOR IDENTIFYING THE FOSSILIZATION POTENTIAL OF AN ELEMENTARY SCHOOL TEACHER

Saidova Shohista Alisher qizi

Samarqand davlat universiteti, 4-kurs talabasi

Annotatiya. Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'qituvchilarida fosilizatsiya potentsialini aniqlashning mavjud metodlari haqida umumiy ma'lumot berilgan. Ushbu atamani aniqlashga turli xil yondashuvlar va uning o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishidagi ahamiyati muhokama qilinadi. Kasbiy ko'nikmalarni shakllantirish darajasini va o'qitishda stereotiplarni yengishga tayyorligini baholashning sifat va miqdoriy metodlari tahlil qilinadi. O'z-o'zini baholash, hamkasblarni kuzatish, muammoli vaziyatlarni sinash va modellashtirishni o'z ichiga olgan kompleks yondashuv zarurligi to'g'risida xulosalar chiqariladi.

Kalit so'zlar: fosilizatsiya, kasbiy rivojlanish, pedagogika, stereotiplar, o'z-o'zini hurmat qilish, sinov

Аннотация. В данной статье представлен обзор существующих методик выявления фоссилизационного потенциала у учителей начальной школы. Обсуждаются различные подходы к определению этого термина и его важность для профессионального развития педагогов. Анализируются как качественные, так и количественные методики оценки уровня сформированности профессиональных навыков и готовности преодолевать стереотипы в преподавании. Делаются выводы о необходимости комплексного подхода, включающего самооценку, наблюдение коллег, тестирование и моделирование проблемных ситуаций.

Ключевые слова: фоссилзация, профессиональное развитие, педагогика, стереотипы, самооценка, тестирование

Abstract. This article provides an overview of existing methods for identifying the fossilization potential of primary school teachers. Various approaches to the definition of this term and its importance for the professional development of teachers are discussed. Both qualitative and quantitative methods of assessing the level of professional skills formation and readiness to overcome stereotypes in teaching are analyzed. Conclusions are drawn about the need for an integrated approach, including self-assessment, peer monitoring, testing and modeling of problematic situations.

Keywords: fossilization, professional development, pedagogy, stereotypes, self-assessment, testing

KIRISH

Fosilizatsiya, ya'ni kasbiy mahorat va yondashuvlarni stereotiplash tajribali o'qituvchilar orasida keng tarqalgan muammodir [1]. Biroq, uning salbiy ta'siri, ayniqsa, boshlang'ich maktabda, bolalarning o'rganishga bo'lgan munosabatining asoslari qo'yilganda seziladi. Muayyan o'qituvchining fosilizatsiya potentsialini aniqlash o'quv jarayonining samaradorligini oshirishda katta ahamiyatga ega.

Ushbu maqolada biz ushbu atamani aniqlash uchun mavjud yondashuvlarni va uni baholash usullarini ko'rib chiqamiz.

USULLAR VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Ushbu sharhda biz quyidagi usullarni ko'rib chiqamiz: o'z-o'zini baholash so'rovlari, hamkasblarning fikr-mulohazalarini tahlil qilish, tuzilgan kuzatuv natijalari, pedagogik testlar, shuningdek muammoli vaziyatlarni modellashtirish.

Bir qator tadqiqotchilar fosilizatsiyani kasbiy mahorat va odatlarning qotib qolishi deb ta'riflaydilar, bu esa keyingi rivojlanishga to'sqinlik qiladi [2]. Boshqa mualliflar o'qitishda o'rnatilgan stereotiplarni yengib o'tolmaslikka e'tibor berishadi [3]. Ushbu hodisani baholashda ham sifatli, ham miqdoriy yondashuvlar mavjud.

NATIJA VA TAHLIL

O'z-o'zini baholash so'rovnomalari tahlili shuni ko'rsatdiki, tajribali o'qituvchilarning 60% dan ortig'i mavjud ish uslublaridan yuqori darajada qoniqish hosil qiladi va ularni

o'zgartirishga hojat yo'q [4]. Shu bilan birga, muammoli vaziyatlarni kuzatish va modellashtirish natijalari respondentlarning 30% dan ortig'ida yangi ta'lim texnologiyalarini o'zlashtirishdagi qiyinchiliklar va nostandart o'quv vazifalariga moslashuvchan bo'lmagan yondashuvni aniqladi [5].

Korrelyatsion tahlil o'qituvchilarning yoshi, pedagogik tajribasi va fosilizatsiya namoyon bo'lishining zo'ravonligi o'rtasidagi bog'liqlik mavjudligini ko'rsatdi.

MUHOKAMA

Natijalar shuni ko'rsatadiki, tajribali boshlang'ich sinf o'qituvchilarining katta qismi kasbiy fosilizatsiya xavfi yuqori. Shu bilan birga, o'qituvchilarning subyektiv baholari ko'pincha obyektiv ko'rsatkichlarga to'g'ri kelmaydi. Bu o'qitishga stereotipik yondashuvlarni aniqlashning turli usullarini o'z ichiga olgan keng qamrovli diagnostika zarurligini ko'rsatadi.

Bunday so'rov davomida olingan ma'lumotlar kasbiy kamchiliklarni bartaraf etish va fosilizatsiya zonasidan chiqishga qaratilgan ta'lim dasturlari va treninglarini individual tanlash uchun ishlatilishi mumkin. Biroq, o'qituvchilarning o'zlarini rivojlantirish va to'plangan tajribani qayta ko'rib chiqish uchun motivatsiyasi bir xil darajada muhimdir [4].

Shu munosabat bilan, tashqi baholash bilan bir qatorda, aks ettirishni rag'batlantiradigan holatlar va ochiq savollar yordamida introspeksiya qilish tavsiya etiladi. Metodistlar va o'qituvchilar o'rtasidagi muloqot aniqlangan kamchiliklar va o'qituvchining mavjud kuchli tomonlari asosida kasbiy o'sishning individual traektoriyasini rivojlantirishga imkon beradi. Stereotipik munosabat bilan ishlashga kompleks yondashuv o'qituvchilik faoliyatini yangi bosqichga ko'tarishga imkon beradi.

XULOSA

Shunday qilib, tahlil tajribali boshlang'ich sinf o'qituvchilari orasida kasbiy fosilizatsiya fenomenining yuqori tarqalishini ko'rsatadi. O'qituvchining fosilizatsiya potentsiali to'g'risida obyektiv ma'lumotlarni olish uchun introspeksiya, hamkasblarning

sharhlari, kasbiy ko'nikmalarni ekspert baholashlari va muammoli vaziyatlarni modellashtirishni o'z ichiga olgan yaxlit diagnostika tizimidan foydalanish tavsiya etiladi. O'qituvchilarning o'zlarini aks ettirish faoliyatiga faol jalb qilish to'plangan tajribani optimallashtirish va kasbiy rivojlanishning individual traektoriyasini rivojlantirish bo'yicha keyingi tuzatish ishlari samaradorligining kalitidir.

REFERENCES

1. Brown, A. (2009). Fossilization in second language acquisition. *Canadian Modern Language Review*, 66(2), 343-363.
2. Selinker, L. (1972). Interlanguage. *IRAL-International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 10(1-4), 209-232.
3. Wei, L. (2007). Dimensions of fossilization in second language acquisition. *Journal of Zhejiang University*, 4(4), 606-614.
4. Исмоилов, Б. (2018). Малака ошиши муаммолари. Тошкент: Зиё.
5. Ахмедов, М., Назаров, С. (2016). Янги педагогик технологиялар. Ўқитувчи нашр.
6. Солиева, Д. (2020). Бошланғич синф уқитувчиси фаолиятида учровчи хатолар таҳлили. Тошкент: ЎзПИ нашр.